

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 1199/2023
01.11.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Гордане Комненић, председника већа, др Илије Зиндовића и Марије Терзић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник адвокат Никола Спајић из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Новом Саду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 2074/22 од 06.10.2022. године, у седници одржаној 01.11.2023. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Апелационог суда у Новом Саду Гж 2074/22 од 06.10.2022. године, тако што **СЕ ОДБИЈА**, као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Основног суда у Новом Саду П 25036/2021 од 13.05.2022. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу накнади трошкове ревизијског поступка од 120.000,00 динара, са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате, у року од 15 дана од дана достављања преписа пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Новом Саду П 25036/2021 од 13.05.2022. године, ставом првим изреке, усвојен је тужбени захтев. Ставом другим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу исплати износ од 1.250.000,00 динара, са затезном каматом од пресуђења до исплате, на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове и патњу, за нарушени лични и породични живот, за трпљену неизвесност, неодговарање државних органа, намерно скривање и заташкавање информација о стварној судбини тужиоцеве кћерке, рођене ...1981. године, због реакција и ставова надлежних органа који су показали трајну незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина његовог детета, као и да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 93.375,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, тужилац је ослобођен од плаћања судских такси у овом поступку.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду је Гж 2074/22 од 06.10.2022. године, ставом првим изреке, усвојена је жалба тужене и преиначена првостепена пресуда у

ставу првом и другом изреке тако што је одбијен тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се обавезе тужена да му исплати износ од 1.250.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 13.05.2022. године, као дана пресуђења па до исплате и то: на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове и патњу за нарушен лични и породични живот услед неизвесности, неодговарања државних органа и намерног скривања и заташкавања чињеница које се односе на рођење и даљу судбину његове кћерке, рођене ...1981. године; због реакција и ставова надлежних органа, који су показали незаинтересованост да се утврди где је и каква је судбина његовог детета и обавезан је тужилац да туженој накнади парничне трошкове у износу од 33.750,00 динара са законском затезном каматом од извршности пресуде до исплате. Ставом другим изреке, обавезан је тужилац да туженој на име накнаде трошкова жалбеног поступка исплати износ од 22.500,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је изјавио благовремену ревизију из свих законских разлога, позивајући се и на одредбу члана 404. ЗПП.

Врховни суд је испитао правноснажну пресуду применом одредбе члана 408, у вези члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/11 ... 18/20) и утврдио да је ревизија основана. С обзиром на испуњеност услова за испитивање правоснажне пресуде на основу члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП, ревизија тужиоца није цењена на основу одредбе члана 404. ЗПП.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 407. став 1. тачка 2. Закона о парничном поступку, на коју Врховни суд пази по службеној дужности, а ревизијом тужиоца не указује јасно на неку другу битну повреду из члана 407. став 1. тачка 3. ЗПП.

Према утврђеном чињеничном стању, сада бивша супруга тужиоца је била трудна 1981. године носећи њихово друго дете. У предвиђеном термину за порођај, тужилац је супругу довезао у „Бетанију“ ...1981. године. Истог дана је поподне видео супругу која се још није породила, додирнуо јој је тада стомак и осетио покрете бебе. Ноћу, између ... и ...1981. године тужиочева супруга се породила „царским резом“. Дана ...1981. године тужилац је дошао да види супругу и бебу, те супругу није видео јер је била на Одељењу интензивне неге, а бебу је видео пошто је медицинска сестра изнела на прозор који је био на високом приземљу и беба је изгледала здраво и лепо. Медицинска сестра му је тада саопштила да је све у реду и да је беба тешка 3.550,00 грама и дугачка 51 цм. Била је девојчица и дали су јој име То вече тужилац је прославио њено рођење, а сутрадан је позвао „Бетанију“ да пита за супругу и бебу и речено му је да је све у најбољем реду. Након тога, ...1981. године тужилац је дошао на пријем у „Бетанију“ и питао како је беба када је дошао неки човек за кога не зна да ли је био лекар или медицински техничар и саопштио му је да је беба преминула. Доживео је шок и упитао тог човека како сето десило на шта му је он одговорио да не зна и да ће се то обдукцијом утврдити. Тужилац је упитао да ли након обдукције може да преузме тело детета да би га сахранио по хришћанским обичајима, на шта му је он одговорио да није таква процедура, да породилиште води рачуна о томе и да се све дешава у кругу породилишта и додао је да тако боље за њих као породицу и да су млади и да ће имати још деце. Тужилац је потом са супругом 1983. године добио још једно дете (девојчицу), али је предметни догађај толики траг и бол оставио да је био

један од разлога због чега се тужилац касније развео од своје супруге. Крајем 80. година тужилац је отишао у „Бетанију“ да би тражио додатна документа везана за смрт бебе 1981. Године, али на пријемници му је нељубазно речено да је беба умрла и да је збринута по њиховом протоколу. Када се у јавности покренула тема о крађама беба тужилац је препознао свој случај и 2013. Године се обратио Удружењу несталих беба у Крагујевцу које му је доставило образац како би се обратио породици ради прибављања медицинске документације. Тај попуњени образац предао је „Бетанији“ 2014. Године, те пошто је прошло годину дана од тада а одговор није добио, обратио се Поверенику за заштиту људских права. Одговор од „Бетаније“ је стигао 2016. године са документацијом у којој је писало да је беба ...1981. године пребачена у Дечју болницу. Обратио се Дечјој болници али они су га обавестили да документацију чувају 10 година након чега се шаље у Принциповац код Илока (Република Хрватска). Тужиоцу је посебно било сумњиво јер није било никакве медицинске документације са патологије, односно документа да је рађена обдукција. Обраћао се и ЈКП „Лисју“ Нови Сад са питањем да ли је беба рођена ...1981. године сахрањена на гробљу и добио је информацију да није сахрањено ниједно дете рођено у Новом Саду ...1981. године, нити иједно дете умрло у Новом Саду ...1981. године, међу којима ни дете са именом ..., нити Н.Н лице као ни да није било кремације јер је крематоријум у Новом Саду почео да ради у јуну 2004. године. Такође је од Клиничког центра са патологије тражио парафинске калупе, али су му рекли да их немају, након чега се његова сумња у смрт детета још више продубила због нелогичности у медицинској документацији. У историји порођаја Медицинског факултета – Клиника за гинекологију и акушерство у Новом Саду констатовано је да се супруга тужиоца примљена у породициште ...1981. године у 1 час, први болови су били ...1981. године у 21 час када је пукао водењак, да су датум и сат порођаја ...1981. године у 2 часа и 4 минута, а датум и сат изласка постељице након 2 минута цела постељица. Порођај је обавио др ... тзв. „царским резом“. У опису тока порођаја констатовано је: ...1981. године у 1 час и 30 минута: грлић назначен, отворена за два прста. Руб дебео и чврст. Цури бистра плодова вода. Предњачи глава, наишла малим сегментом у улаз карлице. Трудови осредњи. Тоновни плода се не могу са сигурношћу утврдити. Има се утисак да су присутни али са променљивом фреквенцијом, грубим интензивним шумом. Стављена на ЦТГ, ординан кисеоник, стављена у енделенбург. Пошто се у сали ради операција контрола до завршетка операције. Дана ...1981. године у 2 часа и 25 минута уместо тонова се чује груб шум који пробијају успорени аритмични тонови, који нису ритмички са пулсом мајке. На кривуљи регистровани тонови од 100 до 140 у минути. Уз консултацију са прим. ... донета одлука да се порођај заврши царским резом. Потом је описан опоравак мајке а беба се не спомиње. Последњи извештај је од ...1981. године где стоји да породиља на лични захтев одлази кући. Новорођенче је означено бројем ..., пол женски, дужина 51 цм, тежина 3550 грама, рођено живо и описан обим главе, рамена и груди те стоји датум ...1981. године и руком написано: премештено на Дечју клинику на даље лечење. На операционој листи стоји датум и сат операције 2 часа и 30 минута. Искуцан је оперативни налаз, описан ток царског реза и написано да је беби око врата био обмотан пупчаник и јако затегнут око струка и да је био жив женски плод. На отпусници је написано да је мајка отпуштена ...1981. године на лични захтев, а да се беба од ...1981. године налази на лечењу у Дечјој клиници. Дете је добило име ... и издат је Извод из МК рођених под текућим бројем ... где је додељен и матични број: Постоји и Извод из МК умрлих под текућим бројем ... за 1981. годину у који није унет матични број и пише да је смрт наступила ...1981. године у 3 часа и 10 минута. У документу који је насловљен државном матичару стоји руком написано име детета, час

рођења и смрти, име оца, док су остали подаци искуцани. Из фотокопије дела протокола новорођенчета се утврђује да је дете рођено ...1981. године у 2 часа и 40 минута, да је по Апгару добило оцене 9/10, те да је ...1981. године пребачено на Дечју клинику. У протоколу за просектуру написана је дијагноза на латинском, подвучено да је обдукција потребна и да је време смрти ...1981. године у 3 часа и 10 минута. На документу нема имена лекара већ само нечитки потпис. Тужилац је 10.10.2019. године поднео захтев за документацију (обдукционог налаза за дете и преузимања парафинских калупа блокова), али је 24.10.2019. године добио одговор да нема сазнања о постојању документације која му већ није претходно достављена. У допису КЦВ од 17.03.2022. године наведено је да КЦВ није правни следбеник Института за здравствену заштиту мајке и детета у којој је новорођенче мајке ББ преминуло ...1981. године и да у наведеном периоду тела обдуковане новорођенчеди која родитељи нису преузели ради сахрањивања, су сахрањивана кремирањем у за то предвиђеном посебном објекту у установи. Тужилац се током 2014., 2015. године, 2018. и 2019. године обраћао КЦВ, Градској управи за опште послове Града Новог Сада, Поверенику за информације од јавног значаја, Заштитнику грађана, ЈКП „Лисју“ и КЦВ. Тужилац је поднео и кривичну пријаву против „Бетаније“ која је правоснажним решењем Јавног тужилаштва КТН 84/15 одбачена, јер је наступила апсолутна застарелост кривичног гоњења. Тужиочев бол траје 41 години, тешко му је, предметни догађај је изузетно утицао на његов лични и породични живот и никада није прихватио чињеницу да је његово дете умрло.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је тужбени захтев тужиоца усвојио, налазећи да постоји пропуст тужене који се у конкретном случају, састоји у томе што тужиоцу, као и другим грађанима у битно сличној правној ситуацији, није обезбеђен делотворни поступак у вези са правом на поштовање породичног живота, прописаним одредбом члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, па услед континуираног пропуста тужене да обезбеди правовремене и потпуне информације тужиоцу о судбини његовог детета, тужилац трпи душевне болове и патњу, па је тужена дужна да му накнади нематеријалну штету, на основу одредбе члана 154, 172. став 1. и 200. Закона о облигационим односима.

Другостепени суд је преиначио првостепену пресуду, тако што је тужбени захтев тужиоца одбио, налазећи да он свој тужбени захтев није засновао на чињеницама и околностима пропуста из којих би произлазио неправилан и незаконит рад органа тужене, нити на постојању узрочно-последичне везе између тих радњи и настале штете у смислу одредбе члана 172. Закона о облигационим односима. По мишљењу другостепеног суда, уколико су у поступању медицинске установе, конкретно ГАК "Бетанија" или пак органа локалне самоуправе, постојале неправилности у раду и уколико је услед тих неправилности тужилац трпео штету, он је имао могућност да усмери тужбу против тих лица, имајући у виду да она имају парничну способност и да непосредно одговарају за штету која јој је евентуално причињена њиховим радом, односно радом њихових органа.

По оцени Врховног суда, другостепени суд је преиначењем првостепене пресуде, погрешно применио материјално право на шта тужилац основано у ревизији указује.

На основу одредбе члана 145. став 2. Устава Републике Србије, судске одлуке се заснивају на Уставу, закону, потврђеном међународном уговору и пропису донетом на основу закона. Одредбом члана 16. став 2. Устава Републике Србије, прописано је да су опште прихваћена правила међународног права и потврђени међународни уговори саставни део правног поретка Републике Србије и да се непосредно примењују. Због тога се, од ратификације и Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода непосредно примењују (Закон о ратификацији Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода ("Службени лист Србије и Црне Горе, међународни уговори" бр. 9/03, 5/05, 7/05 и ("Службени гласник РС" међународни уговори, бр. 12/2010), што значи да судови своју одлуку могу непосредно да заснују и на тој Конвенцији.

Одредбом члана 8. став 1. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, прописано је право на поштовање приватног и породичног живота, тако што свако има право на поштовање свог приватног и породичног живота, дома и преписке.

У конкретном случају, тужилац поводом боравка његове тадашње супруге у болници ради порођаја, а након што је добио информацију да је његово дете преминуло, није добио никакве информације, нити документацију о узроку смрти бебе, налаз обдукције, нити му је тело бебе предато да га сахрани, иако је он то као отац захтевао. При том је утврђено да није сахрањено, нити кремирано ниједно дете које је рођено ...1981. године, односно које је умрло ...1981. године под именом и презименом ББ, што је тада било име новорођенчета тужиоца. Дакле, иако део документације постоји (историја порођаја и отпусница), због противречности у њеном садржају (дат је матични број мртво рођеном детету а у Изводу из МК умрлих није назначен матични број), код тужиоца постоји сумња о судбини његовог детета, па је Република Србија била дужна да одговори на његов захтев и да му пружи тражене информације, што она није учинила. Својим неделотворним понашањем, тужена је тужиоцу проузроковала штету, тако што му је повређено право на поштовање породичног живота зајемчено одредбом члана 8. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода, јер тужена није предузела адекватне мере које би довеле до разјашњења спорних околности у погледу судбине тужиоцевог детета, па тужилац има право на новчано обештећење. Тужилац се обраћао, како болничком особљу тако и надлежном органу тужене (подношењем кривичне пријаве), ради разјашњења околности везаних за наводну смрт његовог детета, пошто га је видео у породилишту живог а потом му након саопштења да је преминуло није омогућено да га види нити да га сахрани, што је све код тужиоца проузроковало оправдану сумњу у тачност податка о смрти његовог детета, па због незнања о судбини свог детета, он трпи душевне болове. Пошто тужена Република Србија има позитивну обавезу да омогући остваривање људских права гарантованих Уставом и Европском конвенцијом за заштиту људских права и основних слобода, коју је у овом случају занемарила тако што није адекватно одговорила на захтев тужиоца да буде информисан о судбини свог детета, следи да је правилан закључак првостепеног суда да тужилац има право на накнаду нематеријалне штете на основу одредбе члана 200. Закона о облигационим односима, у износу који је тај суд правилно одмерио и признао тужиоцу.

Из изложених разлога, Врховни суд је одлуку као у ставу првом изреке донео применом одредбе члана 416. став 1. Закона о парничном поступку.

Одлуку о трошковима ревизијског поступка у ставу другом изреке, Врховни суд је донео на основу одредбе члана 153. став 1, 154. и 165. став 2. Закона о парничном поступку. Тужиоцу су признати трошкови на име ангажовања пуномоћника, адвоката, за састав ревизије од 22.500,00 динара, применом важеће АТ, што увећено за износ тражене судске таксе на ревизију у износу од 97.500,00 динара, према ТТ, чини укупан износ од 120.000,00 динара са законском затезном каматом почев од извршности ове пресуде до исплате, сагласно члану 277. став 1. Закона о облигационим односима и члану 324. став 2. истог закона.

**Председник већа - судија
Гордана Комненић с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић